

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

Název bakalářské práce

Vnímání homosexuality
učiteli mateřských škol

České Budějovice 2011

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Marta Franclová

Vypracovala:

Julie Prexlová

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 2. 3. 2011

.....

Julie Prexlová

Obsah

Poděkování.....	5
Anotace	6
Annotation.....	7
Úvod do bakalářské práce	8
1. Teoretická část	9
1.1. Homosexualita v proudu času a kultur.....	10
1.2. Příčiny homosexuality.....	13
1.2.1.Genetická teorie	14
1.2.2. Vliv prenatálního vývoje.....	14
1.2.3. Vlivy výchovy a prostředí.....	15
1.2.4. Teorie svedení	16
1.3. Snahy o léčbu homosexuality.....	16
1.4. Gender a zakořeněné stereotypy o chování homosexuálů	18
1.4.1. Gender	18
1.4.2. Stereotypní představy o chování homosexuálů.....	19
1.5. Zamyšlení nad homosexualitou z pohledu normality	20
1.6. Křesťanský pohled na homosexualitu	22
1.7. Homosexuální vztahy a společnost	24
1.7.1 Trvanlivost gay a lesbických vztahů a názor společnosti	25
1.7.2. Nové formy rodin aneb registrované partnerství a jeho obdoby ve světě..	26
1.8. Děti v homosexuálních rodinách.....	27
1.9. Úvaha nad současnou profesní přípravou učitelů MŠ	30
1.10. Shrnutí teoretické části.....	31
2. Praktická část	33
2.1. Cíle výzkumného šetření.....	33
2.2. Stanovení hypotézy	34
2.2.1. Stanovená hypotéza:.....	34
2.2.2. Metoda výzkumného šetření	34

2.2.3. Oblasti zkoumání (skupiny respondentů)	35
2.2.4. Vyhodnocení výzkumného šetření	36
2.3. Vlastní výzkumné šetření	36
2.4 Závěr mého šetření	54
Závěr bakalářské práce	55
Seznam použité literatury:	56
Monografie	56
Články	57
Internetové zdroje	57
Seznam použitých zkratk:	57

Poděkování

Touto cestou chci poděkovat samozřejmě svým rodičům, kteří mě celý život vedli k touze po vzdělání a podporovali mě.

Dále velmi děkuji za vedení mé práce PhDr. Martě Franclové. Za ochotnou pomoc při sběru dat v dotazníkovém šetření velice děkuji PaedDr. Aleně Váchové a také Mgr. Evě Svobodové.

Anotace

Klíčové pojmy: Homosexualita, coming out, stereotypy, homosexuální rodiče, učitelky MŠ.

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou homosexuality ve spojení s rodičovstvím a výchovou dítěte a také náhledem učitelů mateřských škol na toto téma. Práce je rozdělena do dvou základních oddílů, teoretické části a praktické části.

V teoretické části práce se věnuji sepsání faktů, které jsou podkladem pro vzhled do fenoménu homosexuality. Prostor věnuji také genderu a profesní přípravě předškolních učitelů. Chci tím vyvodit sociální institucionálně-předškolní platformu, ale okrajově také rodinnou platformu, na jaké může stát dítě homosexuálních rodičů.

V praktické části se budu věnovat kvantitativnímu výzkumu na vzorku končících ročníků vysokoškolsky vzdělaných pedagogů pro specializaci v mateřských školách. Výzkum mapuje možný přístup dnešní generace pedagogické společnosti v českém prostředí vůči homosexualitě a přístup k dítěti homosexuálních rodičů.

Výsledky výzkumu jsou graficky znázorněny a vyhodnoceny.

Annotation

Key words: homosexuality, coming out, stereotypes, homosexual parents, kindergarten teachers.

This baccalaureate work deals with homosexuality in context of parenthood and child upbringing. It also deals with kindergarten teachers attitudes of this theme. Work is divided into those parts: theoretical and practical part.

Theoretical part collected facts about homosexual phenomem for comprehension of the life of homosexuals. Here I also deals with gender and profession education of kindergarten teachers. At this theoretical base I want to show a social institucionaly – preschool platform and by the way also family platform of a child with homosexual parents.

Practical part deals with quatnitative investigation of the kindergarten teachers ending studies at the padagogical faculty. The investigation maps attitudes of topical czech generation of pedagogical comunity about homosexuality and their attitudes to child with homosexual parents.

Results of the investigation are graphically demonstrated and interpeted.

Úvod do bakalářské práce

Obor předškolní pedagogiky je plný zajímavých témat vděčných pro bakalářskou práci. Předškolní věk je dle doložených informací důležitou kapitolou v životě člověka, který tvoří jakési vyladění člověka pro život další. Mne v této souvislosti právě zaujalo téma dítěte, vyrůstajícího v rodině homosexuálního partnerství. V souvislosti s mým oborem bych se chtěla soustředit v teoretické části na základní otázky homosexuality jako takové, situaci ohledně homosexuálního partnerství a rodičovství v ČR a na dosavadní zkušenosti s výchovou dětí homosexuály. Ohledně profesionality versus homofobie učitelů MŠ v jiných zemích nebo podobné zprávy o názorech učitelů v ČR nemám k dispozici žádný informační zdroj, a proto zaměřím svou teoretickou část právě na výše uvedené oblasti. V praktické části se budu soustředit na přístup budoucích učitelů MŠ nové generace k takovému dítěti a na zjištění, zda můžeme v naší republice počítat s kvalitním nediskriminujícím předškolním vzděláváním.

Toto téma jsem si zvolila vzhledem k demokratickému duchu doby, ve které žijeme. Tabuizování homosexuálního cítění postupně stírá snaha seznámit se s tímto fenoménem a pochopit ho. Pravděpodobně díky tomu se homosexuálně orientovaní již tolik neobávají žít dle svého cítění. Tedy více dětí má zkušenost s výchovou homosexuálním rodičem a také zkušenost s reakcemi společnosti. Myslím si tedy, že toto téma se stává aktuálním.

1. Teoretická část

1.1 Homosexualita v proudu času a kultur

Homosexualita s ohledem na normalitu je velice proměnná v kulturním kontextu. Je známo, že homosexualita nebo homosexuální chování se projevuje napříč celým světem. Mezi přírodními národy je homosexualita existujícím a více či méně přijímaným jevem. Ford a Brach (1951) zkoumali 76 různých etnologických společenství. U 27 z nich zjistili různé stupně sankcí za takové chování, např. u Aztéků nebo Inků. Zbylých 49 kmenů homosexualitu nebo homosexuální chování přijímají. Informace z doby starověku o stejnopohlavních praktikách mezi mladším a starším mužem přicházejí ze staré Číny, Japonska, z indoevropských kultur. Nejznámější jsou pro nás záznamy ze starého Řecka a Říma (tam šlo však spíše o rozmar v sexuálním chování než o homosexualitu jako takovou). Nejstarší záznam o homosexualitě pochází z Egypta z 24. stol. př. Kr.. Nese zavrhuje význam. V Mezopotámii bylo homosexuální chování běžně rozšířeno až tak, že byla běžná též mužská prostituce. Židovství homosexualitu nepřipouští a ve starověku se tím i vyhrožovalo vůči svému pohanskému okolí. Postupně až do posledních dob však i v židovství došlo k liberalizaci. V roce 1989 už oficiálně existovalo na světě okolo 30 skupin homosexuálních židů. Všeobecně se dá říct, že starověk byl obdobím tolerantním k homosexuálnímu chování a homosexualitě pod vlivem Řecka a Říma, které byly kulturním středem světa a udávaly tón. Ve středověku příchodem Konstantina Velikého na trůn tato veřejná tolerance postupně mizela vzhledem k rostoucímu působení židovsko-křesťanské tradice. V Čechách se jako velmi krutě trestně stíhaná objevuje v tzv. Karolinském trestním kodexu vydaném hluboce křesťansky založeným králem a císařem Karlem IV.

Novověk přináší dynamické období pro homosexuální orientaci. Jelikož renesance poněkud odpoutává lidské myšlenky a cítění od striktních kolejí, především známí lidé si dovolují žít podle svých pocitů, např. Michelangelo, portugalskou inkvizicí umučená Brazilka Felipe de Couza (na její počest je od r. 1994 udělena cena za boj za práva homosexuálů), pravděpodobná homosexuální orientace se předpokládá také u několika papežů: Jan XII., Bonifác VIII. Další historicky známé homosexuálně orientované osobnosti Paul Verlaine, A. Rimbaud, O. Wilde, anglický politik Cecil Rhoda, George

Sandová, Otokar Březina měly různý osud a společnost je více či méně odsoudila či tolerovala. Jako ilustraci uvedu názor Angličana Anthonyho Holdena, autora řady biografických děl o Petru Iljiči Čajkovském, že tento skladatel byl donucen čestným tribunálem k vlastní otravě arzénem z důvodu jeho homosexuálního poměru.

Od 19. do 20. století začala být homosexualita čím dál víc viditelná, a to především v Německu. Dokonce zde císař roku 1901 povolil založení spolku homosexuálních šlechticů. Zvedlo to však takovou vlnu odporu, že musel císař své povolení zrušit. V té době prý tato orientace budila v Německu mezi veřejností větší odpor než kdy dříve. Pocházelo tamodtud velké množství zkazek o homosexualitě, že se ve světě zdálo být Německo plné homosexuálů. To pravděpodobně německé obyvatelstvo tak popuzovalo proti císařskému povolení. Zhruba v této době německý lékař Hirschfeld vystoupil s názorem, že homosexualita je vrozená varianta sexuality a sepsal petici za její odtrestnění. Tu tehdy podepsalo 5000 německých předních vědců, lékařů a umělců.

Tuto tolerantní tendenci zcela změnil příchod fašismu a diktátorské vlády. Zem a celý svět postihla tvrdá genocida pramenící ze zhoubné myšlenky xenofobie a dokonalosti jen jediné rasy (Jánošová, 2000). Tento odpor k jinakostem se v různých podobách šířil mnoha zeměmi, ve vztahu v židům, cizincům, Romům, příslušníkům jiných náboženství, homosexuály nevyjímaje.

(Pro ukázkou přehled odtrestnění homosexuality ve světě

1961: Illinois, Maďarsko, Československo

1967: Anglie a Wales

1968: Bulharsko, Německá demokratická republika

1969: Kanada, Německá spolková republika

1971: Finsko, Rakousko

1972: Norsko, Jižní Austrálie

1973: Malta

1976: Australské hlavní území

1977 čtyři autonomie v Jugoslávii – Slovinsko, Vojvodina, Chorvatsko a Černá hora

1980: Skotsko, Viktorie (Austrálie)

1982: Severní Irsko

1983: Australské severní území, Guernsey
1984: Kuba, Nový jižní Wales
1986: Aotearoa Nový Zéland
1989: Západní Austrálie, Lichtějnštejnsko
1990: Queensland, Persey
1991: Ukrajina, Hongkong
1992: Lotyšsko, Estonsko, Gibraltar, ostrov Man
1993: Ruská federace, Litva, Irsko, Kazachstán
1994: Srbsko, Bermudy
1995: Albánie, Kypr, Moldávie

V mnoha státech USA a v Tasmánii homosexuální sexuální styky stále nebyly povoleny.) – toto bych dala asi jen jako poznámku pod čarou.

Po druhé sv. válce sice bylo Československo jedním z prvních států, kde byla roku 1961 zrušena trestnost homosexuálního chování. Veřejné homosexuální projevy ale budily opovržení a pravděpodobně fašismem vtisknuté agresivní útoky proti jejím nositelům. Tito lidé žili společensky na okraji, pod silným nátlakem společnosti, většinou raději v utajení. Takový styl života byl jistě velmi psychicky náročný, a proto není divu, že homosexuálně orientovaní často trpěli neurotickými obtížemi, depresemi, patologickými závislostmi. Zřejmě z tohoto důvodu figurovala homosexualita v kategorii psychiatrických nemocí mezi psychopatiemi. Toto její zařazení bylo dotvrzeno lékařským označením, že „jde o hrubou poruchu motivace, trvající od mládí do konce života“.(Janošová, 2000). Z MKN a DSN v roce 1994 byla vyřazena homosexualita jako nemoc z důvodu rozšíření názoru mezi odborníky, že nedobrý duševní stav homosexuálních pacientů nezapřičiňuje jejich orientace, ale neurotické potíže vznikající druhotně jako produkt nepřijetí společnosti, nezdravými anonymními a utajovanými vztahy a potlačováním složek osobnosti homosexuálů. Další legislativní změnou pro ukazující tendence společnosti více nakloněné pro svobodnější život lidí jinak sexuálně orientovaných bylo zrovnoprávnění povolené věkové hranice pro homosexuální i heterosexuální styky na 15 let (1.7.1990). To mělo za následek odtajnění mnoha gayů a lesbiček a za účelem vzájemné podpory a seznámení i vznik gay- klubů,

různých sdružení a organizací. Hodně známou je organizace SOHO (Sdružení organizací homosexuálních občanů), která se zasloužila o větší informovanost o této menšině vydáváním časopisu SOHO revue, ale také se věnovala pomoci a prevenci proti nemoci AIDS.

Mezi lety 1988 až 1994 byl zaznamenán průzkum zjišťující společenský příklon k přirozenějšímu vnímání homosexuality. Jednoznačně negativně už byla vnímána pouze 2% dotázaných a počet těch, kteří ji považovali za škodlivou odchylku nebo deviaci se snížil z 23% na 6%. To je jistě výrazný posun za 6 let. Tím se tedy otevřely dveře plnohodnotnějšímu životu mnohým homosexuálně orientovaným lidem. Pro zplnohodnotnění homosexuálně orientovaných jako součásti lidské společnosti byl rok 1994 významným i pro vyslovenou výzvu Evropského parlamentu EU pro doporučení Výboru pro občanské svobody a vnitřní záležitosti k členským státům, aby potvrdily společenskou hodnotu homosexuálního páru, ošetřily ochranu partnerů v sociálním a majetkovém smyslu a jako trestnou ustanovily diskriminaci homosexuálně orientovaných ve všech oblastech společenského života. Výzvu již přijaly mnohé státy: Norsko (1993), Francie (1985), Dánsko (1989), Švédsko (1994), Irsko (1989) a Nizozemí (1992), Grónsko a Maďarsko (1996). Některé až později jako: Belgie (2006), Británie, Španělsko, Slovinsko a Švýcarsko (2005), Nový Zéland, Vermont USA, Connecticut USA a Lucembursko (2004), Chorvatsko a Argentina 2003, Austrálie 2002, Nizozemí, Německo, Portugalsko a Finsko (2001), Česká republika (2006).

1.2. Příčiny homosexuality

Čím dál tím více se různé vědecké oblasti snaží vysvětlit výskyt homosexuálního chování. Není jevem pouze v lidské společnosti, ale i v ější zvířat. Nová vědecká fakta mohou změnit náhled a přístup mnohých k takto konstituovaným lidem.

1.2.1. Genetická teorie

Je založena na vědeckých poznatcích o shodách vypořizovaných u homosexuálních jedinců. Možnost genetických dispozic byla zkoumána různými vědci různými způsoby. Ze zkoumání chromozomů vyplynulo, že tvar hrotu dlouhého raménka chromozomu X se liší u homosexuálních a heterosexuálních mužů. V koncové oblasti chromozomu X se tedy pravděpodobně nacházejí geny odpovědné za homosexualitu. Toto zjištění je podpořené vědeckým zkoumáním dalších: Henry (1941), H. Ellis (1915,1950), S. Cherny (Ústav pro genetiku v chování, Boulder v Coloradu), že homosexualita se objevuje ve větší míře v rodině než ve zbytku populace. Např. u jednovaječných dvojčat uvádí P. Říčan 100% shodu v homosexualitě.

Vzhledem k tomu, že nositelem chromozomu X je žena, má se za to, že homosexuální orientace je dědičná především z matčiny strany. Z průzkumu Pillard a kol. (1986,1988) bylo zaznamenáno, že shodná homosexuální orientace se vyskytuje v daleko větší míře u sester lesbických respondentek, avšak u jejich bratrů v jen nepatrně větším výskytu než u zbytku populace. Větší výskyt u homosexuality či bisexualitu u sester lesbických žen potvrdili z výzkumů z r. 1993 také Bailey a Benishey (Jánošová 2000).

1.2.2. Vliv prenatálního vývoje

Nitroděložní vývoj dle pohlaví zakódovaném v chromozomech plodu se začíná lišit asi po 4-5 týdnech. Sexuální diferenciaci vnitřního genitálu přichází ve 2. až 3. měsíci těhotenství, diferenciaci zevního genitálu kolem 3. až 4. měsíce. Podle Doc. MuDr. J. Zvěřiny probíhá formování sexuální diferenciaci v centrálním nervovém systému, příslušných center mezimozku probíhá ve 4. až 6. měsíci těhotenství (Jánošová 2000).

Teorie vlivu prenatálního vývoje na vznik homosexualitu říká, že v určitém období, asi během jednoho týdne, dojde k hormonální nevyváženosti zásobením tohoto centra mezimozku. Dřívější vědecký názor poukazuje na to, že homosexuální orientaci pravděpodobně způsobuje nízká hladina testosteronu k tomuto kritickému období. Dnes se objevují názory, že jde spíše o odlišnou reakci sexuálních mozkových center na

testosteron. Jelikož se ale taková reakce objevuje velmi brzy, je pravděpodobné, že by mohla být spíše následným výsledkem genetických dispozic.

Starší názor je podpořen též výsledky L. Kaplana (1990). Prováděl měření hladiny testosteronu u plodu v období 13. až 15. týdnu nitroděložního vývoje. U plodů v budoucnu heterosexuálních mužů zaznamenal v průměru 350 ng testosteronu/dl. Ale u pozdějších gayů v žádném z případů nepřekročil výši 200 ng testosteronu. U později heterosexuálních žen se pohybovala výše do 50 ng/dl., avšak u budoucích lesbiček byla hladina 100 ng/dl a vyšší.

Dalším důležitým faktorem v prenatálním vývoji by mohl být vliv toxických látek a prožitého stresu působící na pohlavní hormony plodu. Tato myšlenka pochází z pokusů ve východním Německu prováděných na hlodavcích, kteří za působení jmenovaných činitelů měnili v dospělosti sexuální návyky a pozice běžné pro zbytek jejich populace. Tím se také vysvětloval fakt vyšší míry homosexuality u mužů narozených za války.

Zajímavý je i fakt, že u gayů se více objevuje levostraně dominantní orientace těla (leváctví) než u mužů heterosexuálních.

1.2.3. Vlivy výchovy a prostředí

Ohledně těchto vlivů na homosexualitu jsou názory odborníků rozličné. Většina se shoduje na tom, že velmi rané sociální prostředí (asi do 3 let dítěte) může mít vliv na určité podání budoucích dispozic (predispozic) k sexuálnímu založení jedince (Jánošová, 2008). Rodičovské chování a další psychogenní faktory ale mohou mít význam spíše pro jedince, který má genetické dispozice nebo u něj probíhal odlišný prenatální vývoj (viz předchozí kapitola).

Pozdější ovlivnění rodinnými vztahy ukazuje na teorie o příliš dominantních matkách a špatném otci jako důsledku nedostatečného otcovského vzoru, přílišné citové fixaci na matku, o nedostatku lásky k dítěti ze strany rodiče opačného pohlaví. Tak si podle E. Moberlyové dotyčný v dospělosti nahrazuje citovou deprivaci k rodiči partnerem. Také existuje opačná teorie přílišné lásky k dítěti ze strany rodiče stejného pohlaví, kdy se dotyčný nechce této silné lásky vzdát, a tak ji v dospělosti nahrazuje partnerem (Jánošová, 2000). Tyto teorie vyvolávají řadu otázek a nejasností. Například není-li

odmítnutí otce jako vzoru důsledkem spíše odlišného cítění mladého gaye, který se těžko ztotožňuje se vzory svého otce žijícího v heterosexuálním páru. Dále fakt, že homosexualita je neměnná a celoživotní sexuální a citová orientace na stejnopohlavního partnera příliš nepodporuje teorii o nahrazení či setrvání rodičovské lásky výměnou za partnera v dospělosti (viz výše).

Tato kapitola je velmi náročná tím, že vlivy z řad společnosti a rodiny mají na jedince silně individuální dopad vzhledem k jeho osobnostním dispozicím. Mnoho heterosexuálů má zcela stejné sociální i kulturní prostředí jaké je výše zmíněné pro možný vznik homosexuality. Je také známo z výzkumů, že hormonální hladina jedinců v dospělosti může značně kolísat v závislosti na jeho postavení ve společnosti, zaměstnání, apod. Avšak zdá se mi, že tato kapitola spíše jen mapuje situace, které pouze podporují projevení a uvědomění si skryté skutečnosti homosexuální orientace u takového jedince.

1.2.4. Teorie svedení

Je starou teorií, dnes spíše z medicínských i psychologických oborů vyvrácenou. Podle ní by na základě svedení nebo zneužití vznikla celoživotní sexuální orientace na stejnopohlavní jedince.

Tato teorie se spíše jeví jako deformování skutečné sexuální orientace jedince v důsledku traumatizujícího zážitku. V případě vyrovnání se s tímto zážitkem by se však vrátila sexuální orientace na původní, což je v nesouladu s definicí homosexuality, a to, že „Homosexualita je převládající nebo úplná celoživotní a neměnná sexuální a citová orientace na stejnopohlavní jedince“ (Jánošová, 2008).

1.3. Snahy o léčbu homosexuality

Do doby, než byla homosexualita mezinárodně vyškrtuta z klasifikace nemocí, byly vyvíjeny různé teorie na její odstranění. Největší vzestup těchto tendencí byl

zaznamenán po 2. sv. válce. Od této doby až po nejbližší minulost těchto lékařských snah se můžeme ohlédnout po širokém spektru nejrůznějších přístupů.

Averzivní metoda

Využívalo se při ní znalostí o klasickém podmiňování. Pokud měl pacient homosexuální fantazie, byl mu podán přípravek vyvolávající zvracení, nebo elektrický šok, a následně mu byly pouštěny heterosexuální scény. Do 50. let se takovou léčbou zabýval i Freud.

Starší psychoanalytická metoda

Vycházela z předpokladu, že příčiny „onemocnění“ pocházejí z nepříjemných pocitů a bloků z dětských zážitků. Proto se pacientům podávalo LSD pro odpoutávající fantazie, které zmíněné bloky uvolňují. Pro prokázání škodlivosti drogy na zdraví se přestala tato metoda používat.

Stereoaktické metody

Neurochirurgické operace mozkových center řídících sexualitu. V některých případech se skutečně povedlo změnit orientaci pacientů, ale v naprosté většině tyto zákroky způsobily škodu na zdraví až smrt.

Kastrace

Byla variantou pro snížení sexuálního pudu. Na erotické prožitky neměla vliv. Lékaři proto nebyla příliš schvalována.

Dornerova metoda

Správné dávkování hormonů matkám v těhotenství. Metoda pocházela z výzkumu na hlodavcích. Mezi odbornou veřejností se ale brzy rozšířila obava o vývoj jiných oblastí embrya při těchto zásazích.

Pozdější psychoanalytická metoda

Vedení pacienta k soustředění se na svojí heterosexuální složku osobnosti.

Pokusy o adaptaci v současnosti

Přijmout svou jinakost může být pro některé jedince těžké. Především pro ty, kteří touží po rodičovství, kvalitách klasického manželství. Často se tedy snaží adaptovat do heterosexuálního života a vytvářet klasickou rodinu. Vzhledem k popírání svého skutečného zaměření může dojít k tzv. malaadaptaci (falešné, částečné adaptaci). Ta má negativní dopad na duševní zdraví člověka. Sexuologové tedy směřují klienta ke smíření se se svou orientací a pomoc při hledání směru, východiska v životě (odborný výraz = coming out).

1.4. Gender a zakořeněné stereotypy o chování homosexuálů

1.4.1. Gender

Slovo gender je převzaté z angličtiny a nese význam společensky vytvořeného rozdílu mezi muži a ženami. Pohlaví je jeho obdobou, na kterou ale nemá, na rozdíl od genderu, vliv kulturní a časová proměnná. Svůj gender si každé dítě osvojí postupně, jak roste a poznává zvyky své společnosti. Přílišný důraz na gender pak vytváří genderové stereotypy. U dívek jsou díky tomu podporovány vlastnosti, záliby a vzhled přisuzovaný především ženám (např: drobné ruční práce, citlivost, líbeznost, něžnost, u dětí hra s panenkami), tzv. femininní atributy. U chlapců jsou naopak více podporovány atributy přisuzované především mužům (např: technická zdatnost a záliby, statečnost, dobrodružnost, síla, drsný vzhled, u dětí hra s autíčky), tzv. maskulinní. Ve skutečnosti se vyskytují především kombinace těchto atributů, přičemž u žen převládají více ty femininní a u mužů ty maskulinní. Vliv genderu je dobře vidět i na trhu práce. I když v důsledku antidiskriminačních opatření pod tlakem různých feministických spolků a organizací už pomalu mizí. Stále byste však těžko hledali zednicí, klempířku nebo elektrikářku a naopak muže pracujícího jako šička, učitele ve školce nebo ošetřovatele.

Dá se říct, že gender vytváří do jisté míry společenskou normu pro chování a vzhled a nese s sebou očekávání určitých schopností a zastávání určité role ve společnosti od člověka podle jeho příslušnosti k pohlaví. Z normy dané genderem, může snadno vzniknout nepochopení. Například když je chlapec vybaven tanečním nadáním a otec v dobré mysli hnán generovými stereotypy dá syna na fotbal, který mu nejde a nebaví ho.

Lidé, kteří jsou nekonformní s touto představou, schválně více či méně narušují hranice tohoto nepsaného pravidla, aby na sebe upozornili. Pak jsou lidé, kteří se nechtějí touto normou nechat omezovat, protože se ne vždy slučuje s jejich představami o tom, co je pro ně příjemné a co oni přijímají za sobě vlastní.

1.4.2. Stereotypní představy o chování homosexuálů

Mnoho osob menšinově sexuálně orientovaných není nijak odlišných od těch heterosexuálních. Oblékají se, chovají se v souladu s genderovou normou. Dokonce mají třeba i zaměstnání typické pro jejich gender.

Je ovšem pravda, že někteří gayové mají některé více či méně výrazné a početné femininní atributy. Jsou známé případy, kdy se homosexualita spojí též s touhou oblékat se do šatů opačného pohlaví (transvestitismus).

To jsou však minimální případy. Velmi častá představa typického gaye jako zženštilého, štíhlého a bojácného hezounka je takřka nesmyslná. Takové vlastnosti se nevyskytují u gayů o mnoho častěji než u heterosexuálních mužů. Stejně tak jako v heterosexuální většině jsou muži urostlí a typicky mužští, jsou i mezi homosexuály muži s atributy silně maskulinními, po kterých by se mnohé ženy otočily. Také představa lesby jako ženy s tetováním na svalnatém bicepsu s hromotlucky a zálibou v motorech je nepodložená (Jánošová, 2008). Tyto stereotypní představy mají často na svědomí média, jejichž postupný vývoj se až nyní mění k lepšímu. Tyto postavy dnes už většinou v televizi nenesou zápornou roli. Tématice s mediální homosexuální tematikou jsou věnovány i festivaly, např. Queer filmový festival Mezipatra, který obsahuje i dokumenty (Mediální obraz leseb a gayů, 2006).

Úprava zevnějšku a změna chování u homosexuálních jedinců může být dočasná v kritickém období vyrovnávání se se svou sexuální orientací. Také může být podložena potřebou zapadnout do kolektivu homosexuální skupiny známých, či afektovanou potřebou ukázat, že se za svou odlišnost nestydí (Procházka, 2002). Průzkumy ukazují, že takových není mnoho. Homosexuální menšina nepřilíží předhání v netypických genderových projevech heterosexuální většinu (Jánošová, 2008).

1.5. Zamyšlení nad homosexualitou z pohledu normality

My lidé máme potřebu posuzovat jevy a vytvářet si na ně názory vzhledem k našim zkušenostem a pocitům. Tyto názory pak často konzultujeme s dalšími lidmi kolem sebe a méně či více bereme v úvahu názory jiných. Tak se učíme nahlížet na dění kolem nás takzvaným kritickým myšlením, které je jistě užitečné a vede lidstvo k posunu. Občas však máme díky němu tendence zjednodušovat si tento proces zaškatalkováním jevů na tzv. normalitu (jevy obecně přijímané) a na tzv. nenormalitu (jevy vymykající se jevům běžným). Rozhodující jsou tedy kritéria, podle kterých se lidé na různé jevy kolem sebe dívají. Pro účel této kapitoly jsou zajímavá kritéria pohledu na homosexualitu. Touto otázkou se v publikaci *Třetí pohlaví* (1992) zabývali i A. Brzek a J. Pondělíčková. Pohlíželi na homosexualitu kritériem normy ideálu, normy statistické a normy funkční. V tomto pohledu homosexualita skončila jako jev nenormální. Velmi málo lidí má totiž ideální představu o sobě jako o gayovi či lesbě. Ze statistického hlediska je počet homosexuálních v populaci odhadován na něco mezi 4 až 10%. Z funkčního hlediska, homosexualita opět nezapadá do normy, protože lidé v takovém páru nejsou biologicky schopni vzájemné reprodukce. Argument proti statistickému náhledu na normalitu homosexuality napsal sexuolog Procházka v jednom ze svých článků: „ Z jednoho takového sociologického hlediska by mohla deviací být i genialita. Není běžné mít IQ nad 130“

Jiný pohled na normalitu homosexuality (Jánošová, 2000) je jako první, niterné hledisko, moderní pohled na člověka jako na bytost přinášející individuální kvality, na

individuální pojetí člověka. Zda je homosexuál schopný žít spokojený život a plnit většinu běžných sociálních požadavků? Tato otázka je nasnadě. U homosexuálů mohou být některé složky skutečně narušeny. Nemožnost vytvoření potomstva, nižší společenský status vzhledem k homosexuálnímu soužití, obtížnost nalezení vhodného partnera. To mohou být důvody pro problematickou seberealizaci. Takovéto překážky většinou příliš nenarušují život, seberealizaci heterosexuála. Tyto překážky jsou úkolem coming outu (procesu uvědomění si a přijetí homosexuální orientace). Coming out je otázkou osobnostních kvalit jedince, věku jedince, velkou roli tu hrají postoje sociálního okolí.

Průzkum J. Talandové nám ukazuje odpovědi 111 lesbiček. 86% z nich by svou orientaci neměnilo, i kdyby to bylo možné, a jsou naprosto spokojené. 10% z nich by tuto možnost využilo dříve, aby se vyhnuly coming outu a vysvětlování rodičům. Zbývajících 14% žen by možnost změny orientace využilo, aby tu skutečnou nemusely pro netoleranci společnosti stále tajit. Pouze 2 ženy uvedly důvody pro změnu osobní, a to možnost zůstat s momentálním partnerem a mít s ním rodinu, a 5 žen žádné konkrétní důvody neuvedlo.

Z uvedeného průzkumu můžeme soudit o kvalitě života homosexuálů. Většinou jde o naprosto spokojené jedince, kteří se úspěšně přenesli problematickým obdobím coming outu. Homosexuálové jsou tedy pravděpodobně schopni plnit většinu běžných sociálních požadavků a žít spokojený život. Pro úplnost chybí ještě průzkum mezi gay.

Druhé vnější hledisko je, zda může mít homosexualita škodlivý vliv na společnost? Přidávám se k názoru Janošové, že homosexuální jedinci nepředstavují nebezpečí nebo omezení svobody pro ostatní. Společnost jimi není nijak napadána a ohrožována a nejsou pro ni větší zatížení než kterákoliv jiná minorita či subkultura.

Pro zakončení těchto pohledů na homosexualitu a její normalitu či nenormalitu ještě doplňuji informaci, že v roce 1994 vstoupila v platnost v mezinárodní klasifikaci nemocí MKN a americké psychiatrické klasifikaci DSM, kde už homosexualita není nemoc.

Řada odborníků posuzují homosexualitu jako jednu z možných variant lidské sexuality nebo lidského životního stylu.

Je však fakt, že stále mnoho lidí v České republice na homosexualitu nahlíží jako na nenormální dle výše uvedených parametrů. Jen postupně se objevují hlasy navazující na

vědecké podklady a hlasy moderní tolerující společnosti, které lidsky obrací odmítavý postoj ke skutečnosti homosexuality.

1.6. Křesťanský pohled na homosexualitu

Různé církve k tomuto tématu zaujímají odlišné postoje. Některé církve mají k tématu oficiální stanovisko. Například římskokatolická církev je názoru, že homosexualita ohrožuje blaho veřejnosti tím, že nabourává jedinečnost a práva rodiny. V roce 1992 dokonce vznikl vatikánský dokument vyzívající biskupy, aby se podíleli na společenských omezeních homosexuálů, kteří svou orientaci prezentují na veřejnosti. Církev uváděla, že nejde o diskriminaci srovnatelnou s diskriminací rasovou, etnickou, pohlavní nebo věkovou, protože pohlavní orientace není vzhledově zřejmá. Jde o omezení stejná jako pro psychicky nemocné jedince. Doporučovali tato omezení na následující oblasti: přidělení dítěte do adopce, pěstounské péče a vykonávání profesí jako je učitel, sportovní trenér, voják z povolání. Vatikánský dokument se setkal s masivním nesouhlasem nejen z řad homosexuálů. Německý svaz gayů poukázal na pokrytecký strach církve z přihlášení se k homosexualitě mnohými vysoce postavenými církevními hodnostáři. Jedna katolická organizace dokument nazvala "trhlinou mezi Vatikánem a katolickými věřícími" (Jánošová, 2000). Všeobecně můžeme najít v širokém spektru církví:

zavrhující trestající přístup - je spíše extrémní, nepřipouští homoerotické cítění a odsuzuje je jako hříšné, naléhá na člověka, aby usiloval o duchovní přeměnu osobnosti včetně sexuální orientace

zavrhující netrestající přístup - vnímá homosexuální vztahy jako nezralé, nepřirozené vztahy, je třeba vést takové případy k heterosexuálnímu přirozenému uzpůsobení člověka

přijímající přístup s omezením - hledá v bibli zmínky připouštějící nebo neutrální, vysvětluje homosexualitu jako přípustnou, ale stejně hodnotnou jako heterosexualitu

plně přijímající přístup - vychází z odborných faktů, že homosexualita je vrozená a neměnná a není tedy důvodem pro pocity viny a hříšnosti a je součástí božího plánu stvoření

Ortodoxní církve odsuzuje homosexualitu jako perverzi. Kalvínská církev odlišnou sexuální orientaci také tvrdě odmítá. Metodistická církev se přiklání k posuzování stejnopohlavního vztahu dle norem jako mezi mužem a ženou. Hlavní církevní rada evangelická se, po mnoha diskuzích analyzujících bibli, rozhodla v roce 1992 homosexuálním párům žádajícím o požehnání vyhovět. Shledala tuto minoritu jako další možnost vývoje člověka. Evangelická stanoviska různých církví se ovšem i přesto liší.

Nejčastější praxí je doporučování věřícím homosexuálního cítění uzavřít tradiční manželství nebo žít život v celibátu, jinak těmto hrozí odepření boží přízně. Toto vědomí musí být pro věřícího člověka hlubokým trápením. Citlivou protiváhou jsou k tomu názory některých duchovních. Teolog M. Zeegers se vyslovil proti uzavírání takových sňatků. Z důvodů nešťastných následků na děti i oba manžele a také znehodnocení svátosti manželské na pouhý terapeutický pokus. Proti životu homosexuálů v celibátu jde celá řada názorů. Celibát by měl být záležitostí dobrovolného rozhodnutí jedince pro vyšší duchovní život pouze s Bohem. K takovému rozhodnutí by se neměl nikdo uchýlovat, protože nemá na výběr. Také k takovému poslání není každý svým sexuálním uzpůsobením disponovaný. McNeil (1987) napsal, že i láska dvou mužů či žen může být svatou, láskou, která ukazuje božskou přítomnost mezi lidmi. Napsal, že: " Bůh by byl sadista, pokud by stvořil takové množství homosexuálů a potom jim nedal právo na sex." Další názor V. Mervilla říká: "Mám podezření, že v Božím pohledu jsme všichni sexuálními devianty. Pochybují o existenci někoho, kdo by neměl hříšné myšlenky, které se vzdalují Božímu dokonalému ideálu sexuality. Plně přijímající postoje k existenci homosexuálního cítění stojí proti manipulaci věřících homosexuálů k násilným nápravám nebo popírání cítění, které jim bylo dáno Bohem.

Homosexualita pravděpodobně v křesťanství otevírá možnost pro diskuzi. Vzhledem k tradičnímu biblickému výkladu je v ostrém rozporu. Vzhledem k novým lékařským zjištěním je vrozenou variantou sexuality. Nové pohledy na studium bible v tomto tématu jsou nasnadě pro otevřenou cestu k věřícím lidem netradičního erotického cítění i

v kontextu rodičovství. Otevírá tak samozřejmě i potenciál k pozitivnímu přijetí víry nejen homosexuálními rodiči, ale i jejich dětmi a učiteli.

1.7. Homosexuální vztahy a společnost

Netradičně orientovaný člověk má ve svém životě specifické překážky. Musí se vyrovnat se svou odlišností, neexistencí odpovídajícího vzoru ve svém nejbližším okolí, často nemožností svěžit se v dospívání a mít oporu pro svou odlišnost, z důvodu obavy reakce okolí, rodiny. Když k tomu přičteme fakt, že pouze 50% dotázaných homosexuálů se se svou orientací svěřilo rodině a valná většina se nesetkala s pozitivním přijetím, dále fakt, že život homosexuála je značně omezen ve výběru partnera a vytvoření rodiny. Dále fakt, že společenský statut stejnopohlavních párů je nižší a ne výjimečně se vyskytuje i profesní diskriminace lidí, kteří se ve svém cítění neskrývají. Pak z takového zamyšlení plyne, že největší překážkou pro vyrovnaný život menšinově sexuálně orientovaných lidí je negativní působení společnosti. Nezdravě silným tlakem je také náboženský tlak na věřícího jedince. Ale tomu jsem se věnovala už ve výše uvedené kapitole.

Pokud se člověk rozhodne svou odlišnou orientaci netajit, musí se vyrovnat se všemi názory lidí na něj, se kterými přijde do styku a především své rodiny a přátel. To jistě není jednoduché. Pokud se rozhodne své zaměření tajit, je ve svém životě ochuzen o sdílení svých zážitků s přáteli a rodinou, o jejich zpětné vazby, což je zdravý proces interaktivních lidských vztahů. Takový člověk může přestat být ostražitý pouze v kolektivu své homosexuální menšiny. Jelikož takových příležitostí nemusí být především v počátku coming outu příliš, může pociťovat sociální izolovanost, osamocení, méněcennost.

Nicméně obě varianty přináší do života také nižší konformitu, nižší svázanost s tradičními ideály společnosti, ale i vyšší kreativitu. Takový člověk především s léty získává schopnost vyšší univerzality, tolerance a originálních nápadů než lidé žijící v klasických heterosexuálních svazcích většinou fungujících dle zažitých společenských

vzorců takového svazku. Homosexuální člověk bývá vzhledem ke svému znevýhodnění v osobním životě více motivován kompenzovat si ho uspokojujícím životem profesním. Tito lidé bývají ve stáří spokojenými sebevědomými lidmi. Už nejsou tolik soustředěni na sexuální orientaci, jako tomu bylo v mládí a středním věku, protože už v tomto věku nehraje významnou roli. Mají zájmy jako většina heterosexuálních seniorů. Tedy je pro ně spíše důležité udržování navázaných přátelství a kontaktů, dobré vztahy s dětmi.

1.7.1. Trvanlivost gay a lesbických vztahů a názor společnosti

Dle údajů z různých výzkumů byla zjištěna delší životnost lesbických párů. Pravděpodobně je to dáno jiným prožíváním vztahů každého pohlaví. Ženy se soustřeďují více na citové navázání vztahu. Tělesné prožívání lásky je tím u žen většinou oddáleno vzhledem k již vzniklému silnému citovému poutu. Na vztahu při objevnutí problému pracují, než ho opouštějí. U mužů má biologická složka lásky výraznější význam než u žen. Díky tomu gayové navazují a ukončují vztahy rychleji, protože silné citové pouto vzniká většinou až druhotně. Obecně dlouhodobé vztahy jsou také spojeny s postupným opadnutím vášně a prohloubením citů a i v tomto mají ženy vrozenou výhodu pro zachování vztahu. Stejnopohlavní ženské páry jsou také lépe přijímány společností než mužské a výzkum ukazuje jejich vyšší počet oproti gay párům. Lesbické páry ukazující se na veřejnosti nebudí, oproti gay párům, takový negativní ohlas veřejnosti. Poukazují tady na domněnku, že díky menší toleranci společnosti jsou gayové méně ochotni se k homosexuálnímu vztahu přiznat a tají ho. To by mohlo mít i souvislost s většími problémy uvnitř takového páru pocházejícími z nestability pocitů spojených s utajováním a tím i kratší trvanlivost gay párů než lesbických párů. Potvrzení hodnoty páru dvou žen či dvou mužů legislativně i společensky je proto velkým krokem ne jen ke zlepšení kvality života mnoha lidí, ale také ke zvýšení stability a trvanlivosti stejnopohlavních párů. Toleranci lze očekávat především mezi studenty gymnázií a středních škol (Jánošová, 2008).

K plnohodnotnému vnímání homosexuálních párů vede dlouhá cesta, na které stojí mnoho otazníků společnosti. Nejlepším způsobem je šíření nových informací odborné veřejnosti do celé společnosti, aby se odhalila tabu, s tímto tématem tak dlouho spojená.

Tento proces už započal a ukazuje zvyšující se toleranci především mladé generace, která již není tolik spoutaná názory z minulosti.

Podle P. Janošové, autorky řady významných titulů věnovaných tématu homosexuality, je kvalita homosexuálních vztahů do jisté míry závislá na přijetí společnosti tolerantním přístupem, ale také oficiálním postojem státu v podobě právního ošetření partnerských homosexuálních vztahů. Vyšší společenská hodnota takového partnerství by měla podle Janošové přinést i větší sebevědomí, důvěru v udržení vztahu a potvrzení hodnoty a závaznost vztahu lidem, kteří tyto vztahy žijí a chtějí v budoucnu závazný a společensky hodnotný vztah mít.

1.7.2. Nové formy rodin aneb registrované partnerství a jeho obdoby ve světě

S dopadem na institucionální předškolní výchovou je úzce spjato prostředí rodiny. Rodina byla, je a vždy bude nejdůležitější součástí života každého jedince a také primárního sociálního prostředí. Je nejzákladnější sociologickou jednotkou. Pozastavím se proto nad nově vznikající formou rodin na mnoha kontinentech a nad různými obdobami registrovaného partnerství. Je to forma rodiny v podobě homoerotického registrovaného páru a dětí, které si přivedli oba či jeden z bývalého manželství nebo soužití s partnerem opačného pohlaví.

Tyto svazky mají v mnoha zemích právo zakládat rodiny podobně nebo stejně jako v tradičním manželství. Pro hrubou představu této situace bych tomuto tématu chtěla věnovat několik vět.

Mnoho zemí světa pochopilo, že i homosexuální partnerství je třeba nějak oficiálně potvrdit. Pokud mu chce dát stát zavazující hodnotu a udělat ho oficiálně uznaným a dlouhodobým svazkem, potřebuje alternativu manželství.

Různé země mají různá pojetí, různou míru tolerance v jednotlivých složkách společného partnerství. Ve Švédsku má toto alternativní partnerství stejnou váhu jako manželství mezi mužem a ženou, mohou uzavírat své svazky i v církvi a navíc od r. 2005 lesbická manželství mohou podstoupit umělé oplodnění. Německo a Dánsko umožňuje od roku 2004 adopci v případě biologického potomka jednoho z rodičů.

Portugalsko řeší u legalizovaných homosexuálních párů pouze některé oblasti, jako dědictví, vyživovací povinnost a bydlení.

V České republice 1.6. 2006 byla schválena alternativa manželství způsobem tzv. Registrovaného partnerství. Od té doby do konce roku 2009 tuto možnost využilo zhruba 900 párů, z toho přes dvě třetiny mužských párů. Statistika také ukázala, že 17 párů bylo za tuto dobu třech a půl roku rozvedeno.¹ Poukazuje to poměrně vysokou funkčnost takového vztahu. Obecně v heterosexuálním i homosexuálním vztahu platí, že osobní komplikace a trápení člověka je mu překážkou budování v osobním i v partnerském životě, kdy se společně dva jedinci sžívají a spojují své životy. Tyto páry si však pravděpodobně umí být vzájemnou oporou.

Registrovaní partneři v České republice jsou dle zákona velmi podobni manželům v mnoha ohledech práva, avšak velké odlišnosti platí v oblasti práva rodičovství. Nesmí adoptovat dítě ani samostatně, ani jako pár, ani adoptovat potomka svého registrovaného partnera. Adopce je možná pouze pokud dotyčný homosexuál nežije v registrovaném partnerství. Není povoleno umělé oplodnění v žádném případě ani svobodným ženám.²

1.8. Děti v homosexuálních rodinách

Z pohledu instituce předškolní výchovy je dítě hlavní cíl, avšak i rodiče jisté důležité místo zauímají. Jsou dejme tomu takový vedlejší cíl. Ten nám může být vodítkem, pokud je dítě problémové nebo zvláštní. Můžeme díky osobnosti rodiče odhalit pozadí problému dítěte nebo prostě více poznat výchovné prostředí dítěte.

Pro téma vnímání homosexuality budoucími učiteli MŠ se nabízí otázka, jakým způsobem pro předškolní výchovu, především sociálně, dítě poznamená, a jestli vůbec poznamená skutečnost výchovného prostředí zprostředkovaného homosexuály.

¹ <http://www.elnadruhou.cz/cz/novinky/416-statistika-registrovaneho-partnerstvi> (použito 26.2. 2011)

² <http://lgbt.poradna-prava.cz/registrovane-partnerstvi/registrovane-partnerstvi-a-rodicovstvi.html>,
<http://lgbt.poradna-prava.cz/gay-a-lesbicke-rodicovstvi.html> (použito 21.2.2011)

Částečnou odpovědí na tuto otázku by mohl být výsledek výzkumu amerického Dr. Greena z newyorské univerzity a profesora katedry psychologie a psychiatrie. Formou rozhovorů dotázal celkem 14 rodin, které byly tvořeny nestandardně sexuálně orientovanými páry. V případě 7 rodin se věnoval dětem vychovávaným dvěma ženami, tedy homosexuálně orientovanými. Problematikou výzkumu byla sexuální identita jejich dětí zjišťována jak atributy sociálními (sociální role, vrstevnická skupina apod.), tak biologickými (sexuální vzrušivost) i psychologickými (kreslířský test pohlavnosti osoby – tzn. pohlaví první postavy, kterou dítě nakreslí, by mělo odpovídat jeho vlastní pohlavní identitě). Uvádím celkový přehled všech atributů Greenova testu vázaných ke zjištění sexuální identity:

- Kreslířský test pohlaví „Draw- A – Person“
- Pohlaví vrstevnické skupiny (ve školních letech obvykle se shoduje s pohlavní identitou jedince)
- Oblíbená hračka, rolové hry
- Vytoužené zaměstnání v dospělosti
- Erotické fantazie a preferované pohlaví u dětí teenagerského věku

Děti žily v těchto rodinách různě dlouhou dobu, a to v rozmezí 2 až 6 let a jejich věkové rozložení bylo v době konání testu nejmladší 5 až nejstarší 14 let. Pouze ve čtyřech případech z jednadvaceti dětí zažily nějaké narážky a škádlení od spolužáků. V žádném případě nešlo o šikanu ani vytrvalý vážný sociální nátlak. Z pohledu sociologického tedy děti nebyly z důvodu orientace svých rodičů vystaveny přílišné sociální zátěži.

Dle výsledků se jeden chlapec ukázal nebýt typicky mužský ve svých odpovědích. Je citlivý, esteticky založený, nemá příliš rád sport a hrubé chlapecké hry. Upřednostňuje dívčí kolektiv a občas by prý byl radši děvčetem. Avšak má přítelkyni a plánuje se oženit, až bude velký. Jeho rolové hry doma byly hry na tátu nebo velkého bratra. Je mu osm let a jeho identita není dle výsledků přesvědčivě heterosexuální.

Z testu Dr. Greena vyplynulo, že v daných případech nebyl zjištěn škodlivý vliv na sexuální identitu dětí z těchto nekonvenčních rodin. Všechny děti byly schopné říct, v čem je jejich rodina jiná, a popsat jak je rozvržena standardní rodina. Je to podle Dr.

Greena možné díky tomu, že děti nesbírají sociální vzory výhradně z vlastní rodiny, ale i z televize, počítačových her, masmédií, rodin svých kamarádů, které navštěvují, ze školy, knih a všech možných dostupných zdrojů. Na druhou stranu však tento výzkum je prováděn v případě rodin pouze s krátkodobým efektem, v netradiční rodinné sestavě nejméně 2 roky a nejvíce 6 let.

Dle Greena jsou pro vliv, který může na dítě takové soužití mít, důležité tyto faktory: délka netypického soužití, způsob vysvětlení takové situace rodičem, věk, kdy se dítě se situací setká, rozsah, ve kterém se rodič pokouší dítě přesvědčit o výhodách netypického sexuálního života a pohlaví dítěte ve vztahu s pohlavím rodiče. Je ale pravděpodobně předčasné soudit na základě tohoto výzkumu dlouhodobý efekt homosexuálního soužití na děti. Dále je tu fakt, že v případě soužití gay párů s dětmi žádný takový test neexistuje. Je třeba si uvědomit, že test byl prováděn v USA a výsledky sociální zpětné vazby dítěti by v ČR rozhodně nemusely dopadnout stejně.

Na závěr kapitoly bych chtěla věnovat ještě pár vět zamyšlení nad otázkou, co je pro kvalitní výchovu dítěte skutečně důležité.

Podle prof. Z. Matějčka je tato otázka přímo spojena s biologií chování. V této souvislosti je zajímavé, že lidské mládě patří do skupiny nošenců. Mládě nošence je v případě nebezpečí odkázané na náruč, která ho z nebezpečí odnese. Tato skutečnost je původcem přírodního mechanismu, který obdaroval bezmocné dítě schopností připoutat si dospělého úsměvem, pláčem, roztomilostí a naopak dospělého mateřskou láskou k dítěti, silnou vazbou nutící člověka se o dítě postarat. Výzkumy bylo zjištěno, že pro skutečné rozvinutí tohoto mechanismu mateřského chování je potřeba vnitřního přijetí dítěte. Bohužel, ne vždy k přijetí dítěte dojde. Stává se, že matky, ačkoliv tuto dispozici od přírody mají, k ní nemají klíč vnitřního přijetí. Je tedy rozhodující, aby rodiče po dítěti toužili. Mnoha pokusy bylo dokázáno, že i muži jsou přírodou vůči malému dítěti vybaveni týmiž mechanismy jako ženy, zřejmě pro zajištění lepší bezpečnosti lidského potomstva. Mateřské chování zahrnuje mnoho aspektů, vyšší citlivost k porozumění fyziologickým, ale i psychologickým potřebám dítěte. K velkému překvapení však pro utvoření vztahu k „jeho“ lidem není nejdůležitější, kdo ho krmí a fyzicky mu zajišťuje pohodlí, ale to, kdo mu poskytuje pocit bezpečí a jistoty (Matějček, 1994, s. 12-16).

Toto zjištění bych vyzdvihla v souvislosti s tématem výchovy dětí homosexuály, kteří stejně jako heterosexuálové jsou vybaveni přírodními instinkty. Záleží především na tom, zda touží být rodiči či nikoli. Vzhledem k výše jmenovanému se lze domnívat, že dokáží kvalitně zastoupit roli matky i otcové toužící po dítěti.

1.9. Úvaha nad současnou profesní přípravou učitelů MŠ

Na základě vlastních zkušeností se studiem daného oboru mohu říct, že velká část studia je zaměřena na duševní rozvoj osobnosti učitele pro potřeby předškolní výchovy. Studium zahrnuje předměty prosociální výchovy. Tedy výchovy vedoucí k chování pro co nejkvalitnější sociální vnímání, empatii a návyky šířit toto chování na druhé, také cvičení pro komunikaci a působení na děti s pozitivním dopadem. K tomu přispívají předměty jako Komunikace s dětmi, Osobnostní a sociální výcvik, Obsah a formy předškolního vzdělávání anebo Výchova k demokratickému občanství. Předmět pedagogická diagnostika a různé disciplíny z psychologie zase pomáhají budoucímu učiteli ve schopnosti porozumět potřebě dítěte a vnímat ji jako základ pro jeho další rozvoj. Jsem přesvědčena, že soubor těchto předmětů a předmětů jim podobných jsou velice důležité pro vnitřní profesní přípravu budoucího učitele pro mateřské školy. Schopnost dětem porozumět, být jejich světu co nejlíže a vést je v tomto duchu k jejich rozvoji je hlavním úkolem předškolního pedagoga. Pochopení každého člověka jako individua s originálními kvalitami je důležitou schopností pro pedagoga v naší rozmanité společnosti. Toto pojetí vzdělávání v podobě osobnostně orientovaného modelu je vystavěno na národním vzdělávacím dokumentu „Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání“. Ten byl schválen MŠMT v květnu r. 2001 a vešel v platnost 1. 9. 2003. Nový osobnostně orientovaný model vzdělávání počítá s individuálním přístupem k dítěti a dává proto pedagogovi potřebný prostor. Je to oficiální postoj české pedagogiky k odlišnostem. Na půdě předškolní pedagogiky je předmětem působení dítě do 6 let. Tento nový oficiální postoj k odlišným poměrům etnickým, ekonomickým,

společenským a zdravotním stavům, ve kterých se dítě ocitá je rozhodně vstřícným krokem kupředu.

Samozřejmě tento stav v české pedagogice by se měl promítnout i v přístupu k dítěti z rodiny tvořené homosexuálním párem a to přístupem přijímajícím ne odsuzující či stigmatizujícím. Učitel na základě svých profesních kompetencí by měl být schopný vytvářet prosociální klima ve třídě. V mnoha literaturách pro obor předškolní pedagogiky je psána s velkým důrazem informace, že dítě má právo na pozitivní přijetí a je základním kamenem pro výchovu a vzdělávání (Kopřivová a spol.,2005), (Vágnerová, 1999).

Osobnostně orientovaný model vystřídal totalitní předmětový model. Ten striktně dodržoval určité předměty výchovy v každodenním režimu mateřské školy a vedl děti především k poslušnosti vůči komunistické politice ČSSR. Hlavními prioritami byla poslušnost a pospolitost.

Na základě nového pojetí vysokoškolské profesní přípravy učitelů daného oboru předpokládám, že budou přistupovat k dětem se stejnopohlavními rodiči bez xenofobie a uchrání xenofobních projevů i společenské klima třídy i mateřské školy s pomocí svých kolegů.

1.10. Shrnutí teoretické části

Kapitola *Homosexualita v proudu času a kultur* má za úkol vytvořit představu o fenoménu homosexuality z širšího pohledu, vytvořit představu o postupném vývoji celkového přístupu k tomuto fenoménu i s ohledem kulturním. Myslím si, že je jako úvod prvním zásadním krokem k uvedení do sociální platformy, na které se dítě ocitá. Kapitola je jedním z dílů mozaiky na cestě k pochopení netradičního partnerství a jeho dalšího přirozeného fungování, ze kterého dítě do MŠ přichází.

Nosnou informací kapitoly *Příčiny homosexuality* je vyplývající nejpravděpodobnější závěr, že homosexualita je vrozenou alternativou sexuální orientace. To mění náhled na takové uzpůsobení a předkládá otázku, že pokud je to přirozené cítění, měla by následovat i přirozená možnost mít potomka. Tedy i přijetí dítěte vykazujícího

homosexuální predispozice nebo dítěte z domácnosti homosexuálního páru v první školní instituci by mělo být kladné a bez sociální stigmatizace.

Zamyšlení nad homosexualitou z pohledu normality a kapitola *Křesťanský pohled* řeší kontroverzní otázky spojené s minoritní orientací. Staví proti sobě tradiční odsuzující i nové opačné názory. Dle informací z těchto kapitol se dá předpokládat, že při současném stavu v naší společnosti bude mít též určité procento učitelek mateřských škol problém s akceptací dítěte s homosexuálními tendencemi nebo dítěte z homosexuálního výchovného páru. Tedy velkou míru negativního vlivu by mohlo přinést křesťanské vyznání učitelek MŠ.

Kapitola *Homosexuální vztahy a společnost* poukazuje na důležitost při přijetí či nepřijetí společnosti pro kvalitu života a konkrétněji vztahu pro osobnost s homoerotickým cítěním a způsobem života. Právě tento dopad na život menšinově sexuálně orientovaného je i další část mozaiky v sociální, rodinné a institucionálně – předškolní platformě dítěte v tomto prostředí. Podkapitola *Nové formy rodin aneb...* ukazuje oficiální stanovisko ČR v tématu dítě v homosexuální rodině a různou míru oficiální tolerance k této otázce.

Děti v homosexuálních rodinách je kapitola přinášející reálné informace podkrývající především osobní, rodinou a školní i předškolní platformu dětí homoerotických párů. I když životní styl sexuálního zaměření dětí těchto rodičů dle výzkumu nějak vážně neznevýhodňuje, závěr je rozpačitý. Je totiž vystavěn na základě poměrně krátkodobého homosexuálního životního stylu těchto rodičů. Není nijak spolehlivě doloženo, jaký vliv by takové rodinné klima mělo v případě dlouhodobého působení.

Závěrem *Úvaha nad současnou profesní přípravou učitelů MŠ* řeší otázku, zda jsou předškolní pedagogové schopni mít k dětem rovný, nepředpojatý, neznevýhodňující přístup na základě výukových disciplín, kterými se studiem na své povolání připravují.

Cílem teoretické části bylo představit problematiku homosexuality jako styčnou plochu pro pole vzdělávání dětí homosexuálních či z homosexuálního prostředí v předškolní instituci.

2. Praktická část

2.1. Cíle výzkumného šetření

Cílem je zjistit toleranci k homosexualitě ve vzdělávání předškolních dětí, která by působila na řadu dětí žijících v homosexuální rodině. Druhotným cílem je i vyvodit, na základě výzkumu „Vnímání homosexuality učiteli MŠ“, míru připravenosti české společnosti na případné legislativní povolení výchovy dětí registrovaným partnerům.

2.2. Stanovení hypotézy

Na základě poznatků uvedených v teoretické části jsem došla k hypotézám, které jsem si potřebovala ověřit výzkumným šetřením.

Zajímala jsem se, zda jsou učitelé tolerantní k homosexualitě. Zjišťovala jsem, jestli by měli k dítěti z homosexuální rodiny jiný přístup. Chtěla jsem zjistit, jak by se stavěli k nepříznivé sociální situaci dítěte ve třídě. Také mne zajímal vliv náboženského vyznání dotázaných na tyto otázky.

2.2.1. Stanovená hypotéza:

„Učitel mateřské školy je schopen tolerantního přijetí homosexuality a zajišťuje příznivé podmínky klimatu třídy pro dítě z homosexuální rodiny.“

2.2.2. Metoda výzkumného šetření

Rozhodla jsem se využít pro výzkumné šetření dotazníkovou metodu. Původní dotazník jsem se pokusila vytvořit inspirováním se v článku o výzkumu Dr. Green, American Journal of Psychiatry o dětech vyrůstajících u homosexuálního rodiče.

Nakonec jsem zjistila jsem, že v dotazníku zjišťuji spíše sexuální identitu netypických dětí v MŠ a formulací podporuji předpojatosti vůči dětem z těchto rodin. Nebylo snadné zformulovat nestranný dotazník, který sleduje mé cíle.

Dotazník je tvořen 13 otázkami. O jejich vyplnění jsem požádala respondenty z 2 předem vybraných oblastí v celkovém počtu 60 kusů elektronicky rozeslaných a vytištěných dotazníků.

Dotazník obsahuje otázky uzavřené, většinou doplněné o otevřené pole vyzývající k vypsání vysvětlení své volby (mimo otázek 1.,4.,7.,9.,10.).

Některé respondenty jsem oslovila podobou elektronické pošty. Od této varianty jsem ustoupila. Poté jsem administrovala dotazník osobně studentům oboru Učitelství pro MŠ.

2.2.3. Oblasti zkoumání (skupiny respondentů)

Cílovou skupinou pro mne byly zatím pouze studující respondenty oboru Učitelství pro MŠ ve 3. ročníku a respondenty, které už i praktikují, vyučují v MŠ.

Jedna oblast zkoumání tedy zachycuje oblast respondentů „učitelek vyučujících v MŠ“, které se této profesi již věnují .Odpovídají tedy více pod dopadem svých zkušeností s dětmi a jejich rodiči. Pravděpodobně lépe si umí představit situaci „našeho“ dítěte ve třídě. Na druhou stranu mohou být i více pod vlivem sociální předpojatosti.

Druhá oblast zkoumání zjišťuje názory respondentů „učitelek zatím pouze studujících“. Ty docházejí na fakultu, jsou vybavené teorií a představami o nejlepším možném přístupu k profesi. Schválně jsem zvolila konečný 3. ročník, protože s tímto názorovým vybavením je dělí pouze několik málo měsíců od doby, než přijdou do praxe v mateřských školách a budou své názory promítat při vykonávání své práce ve třídách.

Tyto dvě hlavní oblasti jsou dále sledované ve spojitosti, zda je respondent náboženského vyznání či nikoli (kategorie).

U kategorie učitelek náboženského vyznání se dá očekávat vliv klasického křesťanského vnímání homosexuality jako špatnosti v rozporu s Bohem. Přes to jistě řada z nich nepodléhá klasickému výkladu Bible zcela a proto si myslím, také

v souvislosti s obsahem kapitoly *Křesťanský pohled na homosexualitu*, že v mnohých otázkách dotazníku budou odpovědi této kategorie překvapivě tolerantní.

2.2.4. Vyhodnocení výzkumného šetření

Původně zamýšlená forma zadání dotazníku respondentům elektronickou poštou se ukázala jako neefektivní vzhledem k návratnosti. Z 15 kusů rozeslaných zkušebně se vrátilo pouze 2 a to použitelné do skupiny „učitelky vyučující v MŠ“. Následně jsem tedy administrovala dotazník osobně na fakultě a naplnila tak daty skupinu „učitelky vyučující v MŠ“ v celkovém počtu 19 kusů a skupinu „učitelky zatím pouze studující“ v počtu 24 kusů. Průměrný věk dotázaných byl 35,5 let v oblasti „Učitelky vyučující v MŠ“. Průměrný věk dotázaných byl 23,4 let v oblasti „Učitelky zatím pouze studující“.

Pro ověření hypotézy jsem si nejprve musela vyhodnotit jednotlivé odpovědi získané dotazníkovým šetřením v uvedených oblastech. Odpovědi jsem vyhodnocovala do grafů podle rozhodnutých oblastí.

2.3. Vlastní výzkumné šetření

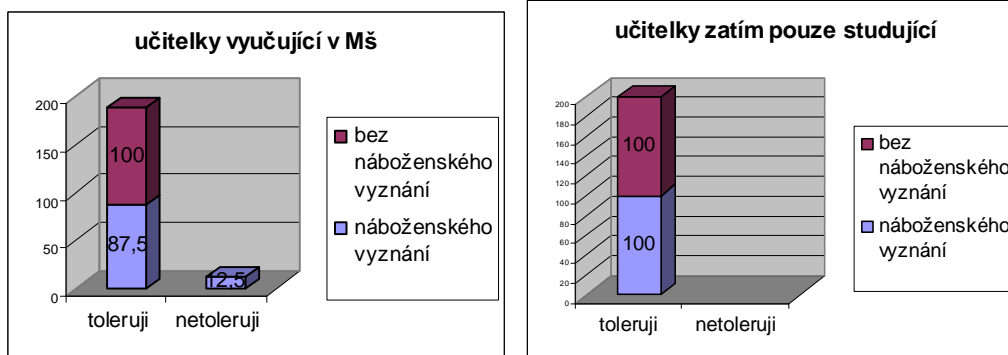
Otázka 1.

Jaký je Váš názor na homosexualitu?

toleruji netoleruji

Předpokládaná hypotéza:

„Učitelky budou ve velké míře k fenoménu homosexuality tolerantní.“

Výsledek mého šetření:

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ/ učitelky zatím pouze studující):

Z grafu je znatelné, že tolerance respondentek první oblasti je lehce nižší pouze v kategorii náboženského vyznání, v kategorii bez vyznání jsou výsledky obou oblastí totožné.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož. vyznání):

Tolerance k homosexualitě je zde náboženským vyznáním pouze velmi mírně snížena.

Má hypotéza je tedy potvrzena. Příprava učitelek v oboru Učitelství pro MŠ přivádí do této profese učitelky tolerantní k homosexualitě.

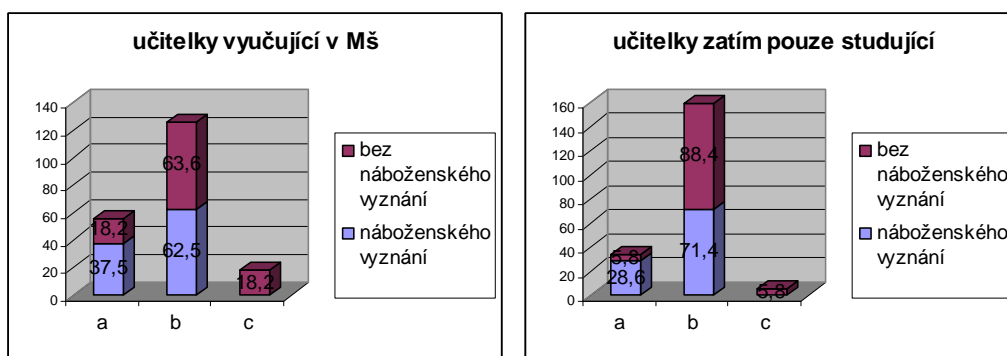
Otázka 2.

Jaký je Váš názor na možnost rodičovství pro homosexuální registrované páry?

- a) žádný pár není vhodný ke každé odpovědi uveďte proč:.....
- b) některý může být vhodný
- c) všechny homosexuální páry jsou stejně vhodné

Předpokládaná hypotéza:

„Učitelky zatím pouze studující budou více přijímat možnost rodičovství homosexuálních párů než učitelky vyučující v MŠ, protože mají nižší věkový průměr a tedy jsou více schopné připouštět nové možnosti.“

Výsledek mého šetření:

argumenty k odpovědím:

a)

- jde o nepřírozený vzor
- pouze muž a žena mohou dohromady tvořit rodiče
- příroda by homosexuálům tělesnými dispozicemi také neumožnila reprodukci

b)

- není důležitá erotická, sexuální orientace, ale to, jaká je to osobnost
- jako u heterosexuálů, někdo je dobrý rodič, někdo ne
- otcem, matkou člověk musí chtít být, toužit po tom bez ohledu na jeho sex. orientaci

c)

- každý má právo na dítě
- každý má rodičovský instinkt

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ/ učitelky zatím pouze studující):

V obou oblastech převažuje odpověď „b) některý může být vhodný“ a častý argument je „jako u heterosexuálů, někdo je dobrý rodič, někdo ne“. Z grafu je tedy zjevné, že velká část učitelek posuzuje homosexuální páry bez předpojatosti k jejich sexuálnímu cítění. Kandidáty vhodné pro rodičovství posuzují spíše podle jejich vlastností a toho, zda po rodičovství touží. Tento názor podporují nejvýrazněji „učitelky zatím pouze studující“ a to jak ty náboženského vyznání, tak ty bez něj. Více si za představou, že žádný homosexuální pár není k rodičovství vhodný, stojí „učitelky vyučující v MŠ“.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož. vyznání):

Argumentace respondentek náboženského vyznání se příliš nelišila od dotázaných bez náboženského vyznání. Více se však přiklání tradičnímu názoru křesťanství, že homosexuální lidé by děti vychovávat neměli.

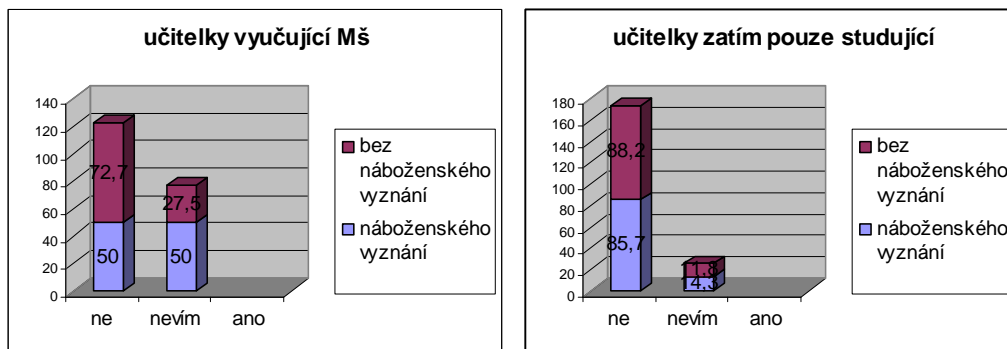
Otázka 3.

Bylo by Vám nepříjemné mít ve třídě dítě z rodiny tvořené homosexuálním párem?

ne	ke každé odpovědi uveďte proč:.....
nevím
ano

Předpokládaná hypotéza:

„Učitelkám tato situace ve většině nebude vadit, protože umí zajistit prosociální klima třídy.“

Výsledky mého šetření:

argumenty k odpovědím:

a)

- sexuální orientace není důležitá
- mezi homosexuály mám přátele, nemám s tím problém
- pokud je dítě spokojené a rodina funkční
- obávala bych se však reakcí rodičů, aby děti nenasměrovali k negativnímu chování
 - na atmosféru třídy to nemá vliv
 - existuje mnoho rozdílů mezi lidmi, děti si na to musí zvykat

b)

- neumím si představit
- záleží, jak by se rodiče chovali a vedli dítě
- náročnost v případě negativních reakcí na dítě a jeho rodinu

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ/ učitelky zatím pouze studující):

Oblast „učitelky zatím pouze studující“ jsou si více jisté, že přítomnost dítěte z homosexuální rodiny by jim nevadila. Možné je, že nejistota „učitelek vyučujících v MŠ“ je zapříčiněná zkušeností, že věci nemusí být tak snadné, jak se mohou zdát.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož. vyznání):

Argumentace obou kategorií jsou téměř shodné. Kategorie s náboženským vyznáním se v polovině dotazníků obává negativních důsledků ve třídě anebo si situaci neumí představit.

Otázka 4.

Obáváte se, že by dítě z homosexuální rodiny touto skutečností trpělo? (zakroužkujte vše souhlasné)

ne

ano

a) ze strany učitele

d) zesměšňováním

b) dětí ve třídě

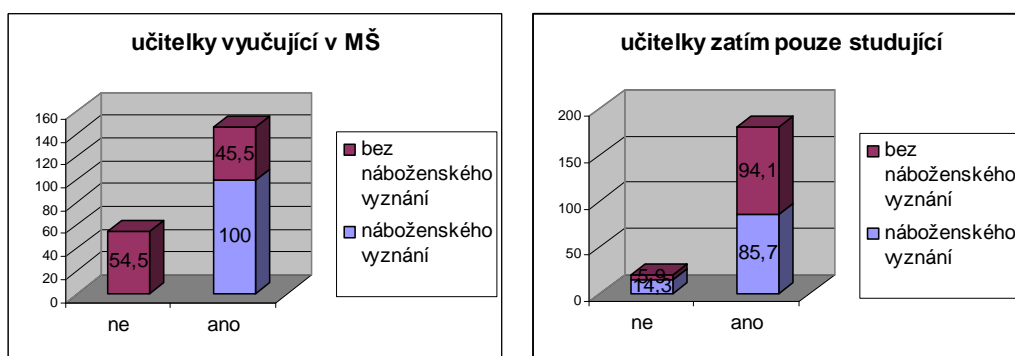
e) nedostatkem přátel v kolektivu

c) vrstevníků a okolí

f) z jiných důvodů

Předpokládaná hypotéza:

„Učitelky se budou obávat nejvíce zesměšňování dítěte vrstevníky a okolím, protože na tuto oblast nemají vliv a jsou si vědomé nepřijímajících názorů ve společnosti.“

Výsledky mého šetření:

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ/ učitelky zatím studující):

Poměr odpovědí obou skupin je velmi podobný. První oblast učitelek se na rozdíl od „učitelek zatím pouze studujících“ obává rodičů ostatních dětí. Také se obávají dopadů

toho, že dítě nemá normální vzory a bude se cítit jiné než ostatní. Shodně se nejvíce obávají, že bude dítě trpět zesměšňováním ze strany vrstevníků a okolí zesměšňováním.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož.. vyznání):

Učitelky náboženského vyznání se výrazně více obávají, že dítě bude homosexuálním založením rodičů trpět zesměšňováním ne ani tak v kolektivu třídy, jako mimo ni, a dále pak z osobních důvodů (nedostatečné představy o vzoru obvyklé rodiny, pocit odlišnosti od ostatních).

Shodně s učitelkami bez nábož. vyznání se obávají přístupu rodičů ostatních dětí.

Předpokládaná hypotéza se potvrdila. Doplnila se o informaci, že velkou obavu vidí učitelé v rodičích dalších dětí.

Otázka 5.

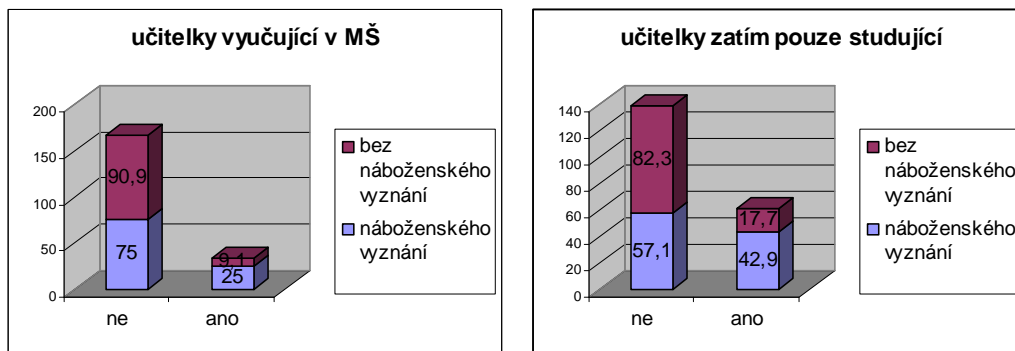
Máte obavu, že by se toto dítě chovalo neobvykle, netypicky?

ne

ano jak:.....

Předpokládaná hypotéza:

„Učitelky budou mít obavu z neobvyklého chování dětí vzhledem k stereotypům chování přisuzovaných homosexuálně orientovaným lidem (jeho rodičům).“

Výsledky mého šetření:

argumenty k odpovědi ano:

- bez vzoru jednoho pohlaví rodiče by vycházelo z jiných zkušeností než ostatní děti (přílišná zmužštilost, přílišná zženštilost)
- mohlo by se obávat pohlaví opačného, než jsou jeho rodiče
- uzavřenost, stranění se kolektivu
- závistivé projevy vůči dětem, které mají otce i matku

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ/ učitelky zatím studující):

Učitelky v obou oblastech spíše nemají obavu z netypického chování dítěte.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož.. vyznání):

Z grafu je zřejmé že, pod dojemem homosexuálům stereotypně přisuzovanému chování odpovídaly více učitelky náboženského vyznání. I tak je mezi nimi neočekávaně velké zastoupení odpovědí „ne“.

Má hypotéza se nepotvrdila ani v jedné oblasti. Částečně je tato tendence viditelná u učitelek náboženského vyznání

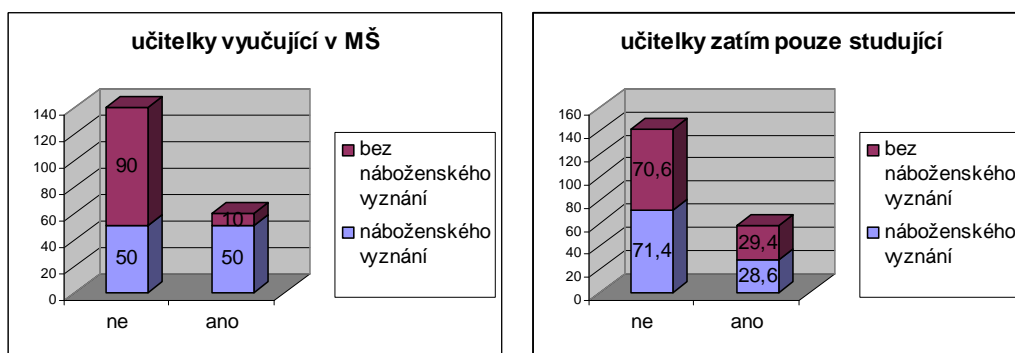
Otázka 6.

Máte obavu, že by toto dítě mělo problém s navazováním kontaktů, začleňováním se do kolektivu?

ne ke každé odpovědi uveďte proč:.....
ano

Předpokládaná hypotéza:

„Učitelé předpokládají neobvyklé chování dítěte z homosexuální rodiny a tím i problém se začleněním do kolektivu.“

Výsledky mého šetření:

argumenty k odpovědím:

ne

- dítě samotné ani jeho kolektiv v tom nevidí důvod k distancování se

ano

- je to závislé na osobnosti dítěte
- rodiče ostatních dětí na ně mohou přenést svůj negativní postoj
- dítě bude z opatrnosti uzavřené k ostatním
- dětem by vadilo jeho zženštilé či zmužštilé chování převzaté od rodičů
- v MŠ možná ano, v ZŠ ano

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ/ učitelky zatím studující):

Ne malá část učitelek v obou oblastech předpokládá problém se začleňováním do kolektivu.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož.. vyznání):

Argumentace dost podobné. Mnohem více blízké poměrem hlasů si jsou učitelky s vyznáním i bez něj v oblasti „učitelky zatím pouze studující“. Naopak velké rozdíly mezi učitelkami náboženského vyznání a bez něj jsou v první oblasti. Tam učitelky nábož. vyznání váhají mezi tím, zda by dítě mělo potíže se začleňováním do kolektivu, ale učitelky bez nábož. vyznání v tom nevidí problém.

Hypotéza se částečně potvrdila. Čekala jsem však vyšší zastoupení odpovědí „ano“.

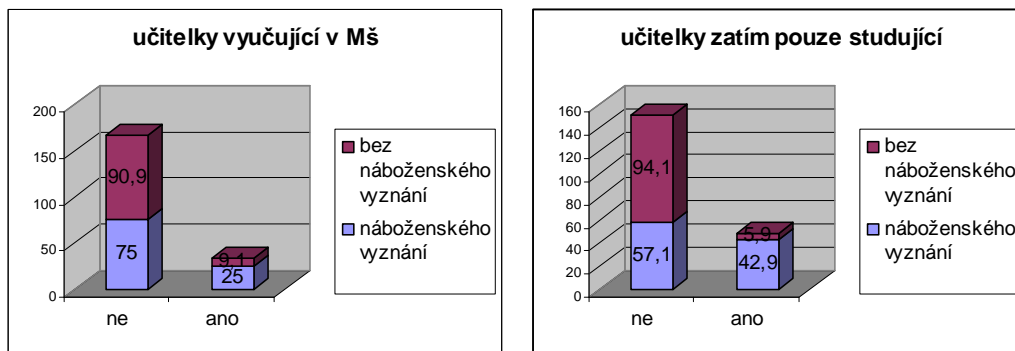
Otázka 7.

Domníváte se, že by dítě z homosexuální rodiny bylo homosexuálně orientované?

ne ano

Předpokládaná hypotéza:

„Učitelky se nedomnívají, že dítě bude homosexuálně orientované, protože homosexualita je vrozená a pouze v minimálním procentu dědičná a to jen z matčiny strany.“

Výsledek mého šetření:

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ/ učitelky zatím studující):

V obou oblastech převládá zastání odpovědi „ne“.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož.. vyznání):

Učitelky bez náboženského vyznání v obou oblastech se výrazně více přiklání k názoru, že dítě nemusí být homosexuální stejně jako rodiče. Názory učitelek náboženského vyznání v druhé oblasti jsou zase rozdělené téměř na polovinu do odpovědí „ano“, „ne“.

Hypotéza se potvrdila spíše jen v kategorii učitelek bez náboženského vyznání.

Otázka 8.

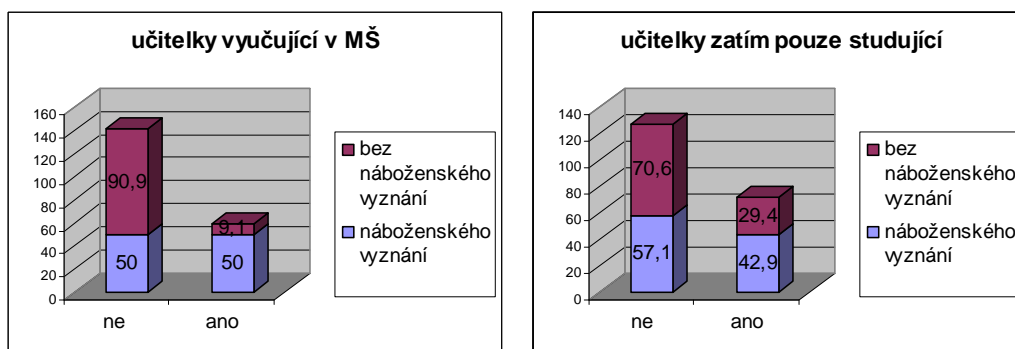
Domníváte se, že by toto dítě potřebovalo zvláštní péči pedagoga?

ne

ano jakou:.....

Předpokládaná hypotéza:

„Vzhledem k malé míře možných zkušeností s touto situací učitelky budou názoru, že dítě z homosexuální rodiny nepotřebuje zvláštní péči pedagoga.“

Výsledek mého šetření:

argumenty k odpovědi „ano“:

- více dítě sledovat, zda není diskriminováno, zda se nestraní, připravenost být mu nápomocen
- více tuto tematiku začleňovat
- připravenost bavit se s dítětem o tématu jeho rodiny
- pouze pokud by došlo k nepřátelským projevům vůči dítěti

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ/ učitelky zatím studující):

Mírně více dotázaných se přiklání k potřebě zvýšené péče pedagoga v oblasti „učitelek zatím pouze studujících“. Jinak v obou oblastech převažuje odpověď „ne“.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož.. vyznání):

Výrazně více učitelek bez náboženského vyznání je názoru, že by dítě nepotřebovalo jejich zvláštní péči. Možný důsledek by mohl být v přehlédnutí potřeby vyjasnit dítěti jeho pochyby, otázky, možná nepřijetí některými dětmi. Na druhou stranu je pozitivní, že dítě nevnímají skutečně nijak zvláštně, odlišně od druhých. V této otázce jsou učitelky náboženského vyznání zcela vyrovnaně na vážkách.

Hypotéza se spíše potvrdila, avšak kategorie učitelek náboženského vyznání citlivě předpokládá potřebu vyšší ostražitosti.

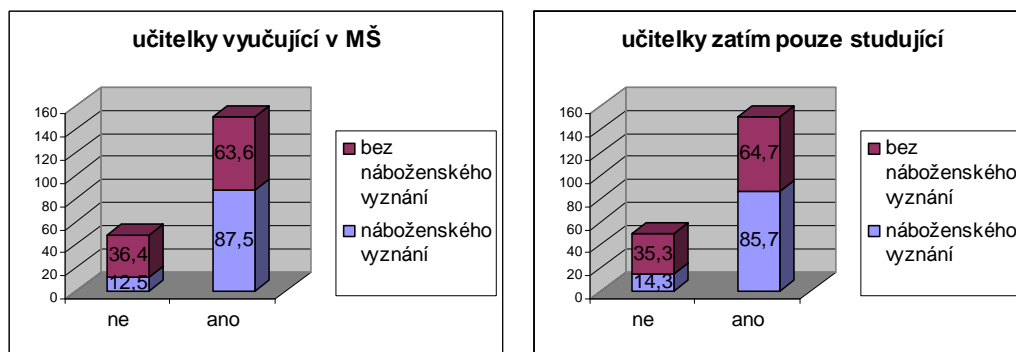
Otázka 9.

Existují podle Vás rizika při výchově dítěte homosexuálním párem?

ne ano

Předpokládaná hypotéza:

„Učitelky se budou přiklánět k názoru, že výchova dítěte homosexuálním párem přináší rizika.“

Výsledek mého šetření:

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ/ učitelky zatím studující):

Poměr odpovědí v daných oblastech je téměř jednotný. Převažuje názor, že při výchově homosexuálním párem existují rizika.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož. vyznání):

Učitelky náboženského vyznání se o něco více než učitelky bez nábož. vyznání přiklání k existenci rizik.

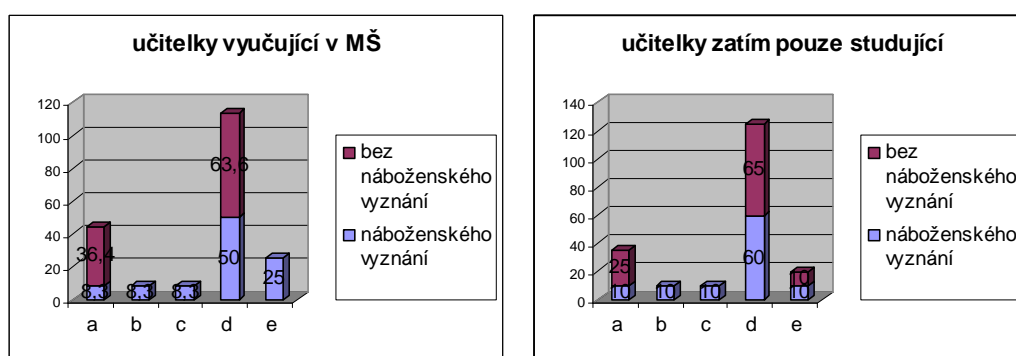
Otázka 10.

V čem spatřujete výchovná rizika takové rodiny? (kroužkujte vše souhlasné)

- a) nespatřuji
 b) negativní vzor pro ostatní
 c) dítě bude homosexuální
 d) absence obou vzorů, matky i otce
 e) jiné (vepište).....

Předpokládaná hypotéza:

„Učitelky v největší míře zastoupí riziko „absence obou rodičovských vzorů“. Je nejrozšířenějším argumentem proti výchově dítěte homosexuálními páry.“

Výsledek mého šetření:

k odpovědi e):

- absence vzoru klasické rodiny, normálního uspořádání
- stejná jako při výchově dítěte v heterosexuálním páru
- nepřijímání a negativní reakce okolí

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ/ učitelky zatím studující):

Učitelky obou oblastí se i zde v náhledu na rizika shodnou. Výrazně nejvíce uvádějí riziko chybění obou rodičovských vzorů.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož. vyznání):

Učitelky náboženského vyznání vidí i rizika, že bude dítě homosexuální a že taková rodina je negativním vzorem pro ostatní.

Hypotéza se potvrdila. Toto kritérium je zastoupeno nejsilněji v obou oblastech i kategoriích.

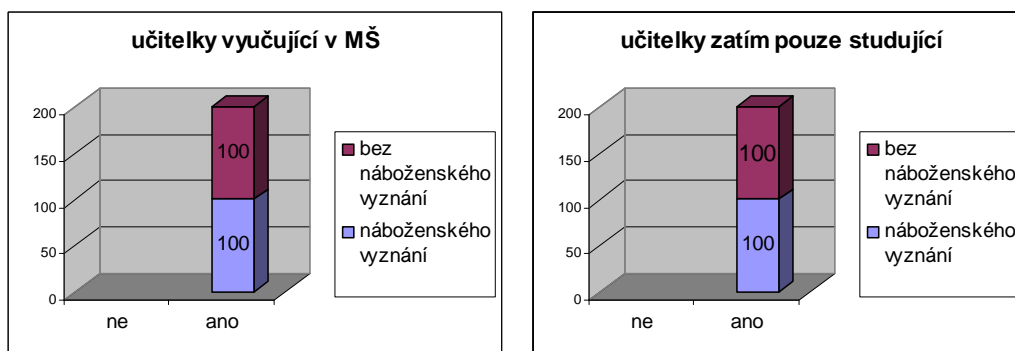
Otázka 11.

V případě, že by ve vaší třídě bylo dítě z homosexuální rodiny zesměšňováno, pracovala byste se třídou na toto téma?

ano ke každé odpovědi uveďte proč:.....
ne

Předpokládaná hypotéza:

„Učitelky náboženského vyznání budou mít problém takovou situaci řešit. Naprostá většina učitelek bude s třídou pracovat na odstranění negativního jevu.“

Výsledek mého šetření:

argumenty o odpovědi „ano“:

- informování vede k pochopení, čím dříve se děti naučí respektovat odlišnost, tím lépe
- povídat si o tajemství, odstraňuje potřebu zabývat se jím
- nesmí se to ignorovat
- dítě za své rodiče nemůže

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ učitelky zatím studující):

Učitelky jsou zcela jednoznačně připravené pracovat se třídou na toto téma.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož.. vyznání):

Jednohlasné zastání učitelek náboženského vyznání nepotvrdilo mou původní hypotézu o možné nechuti toto téma řešit.

Otázka 12.

Zkuste se zamyslet nad 3 kritérii dobrého rodiče (vypište)

a)

b)

c)

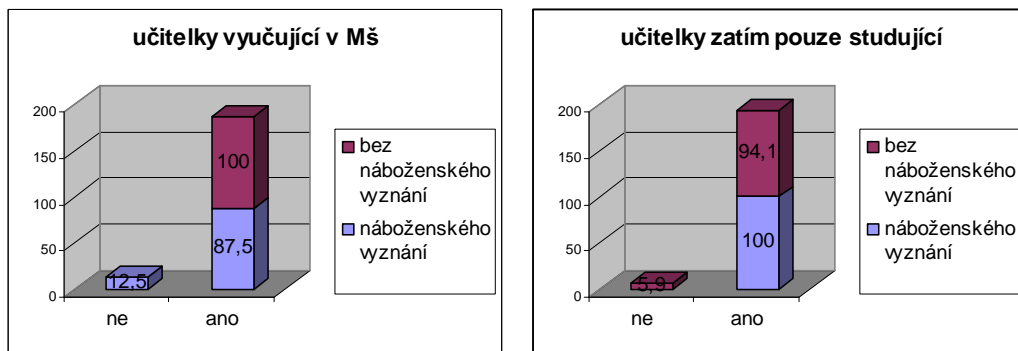
Myslíte, že kritéria dobrého rodiče může mít stejně tak homosexuální rodič jako heterosexuální rodič?

ano ke každé odpovědi uveďte proč:.....

ne

Předpokládaná hypotéza:

„Učitelky zde mají výrazný prostor k zamyšlení. Vzhledem k tomu budou odpovědi „ano“ výrazně převažovat nad odpověďmi „ne“.“

Výsledky mého šetření:

argumenty k odpovědím:

ne

- nezastupitelnost matky a otce
- vlohy pro rodičovství jsou obsaženy v osobnosti (vlastnostech)
- pro rodičovství není sex. orientace důležitá, heterosexuál může být horší rodič než homosexuál
 - homosexuál může mít své děti rád stejně jako heterosexuál a bude je vychovávat nejlépe, jak jen umí
 - ne zcela ve všech oblastech

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ/ učitelky zatím studující):

Učitelky obou oblastí vidí směrodatné aspekty rodičovství v jiných ohledech než v sexuální orientaci.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož.. vyznání):

Rozdíl v poměru těchto dvou kategorií byl překvapivě minimální.

Hypotéza se potvrdila nečekaně výrazně.

Otázka 13.

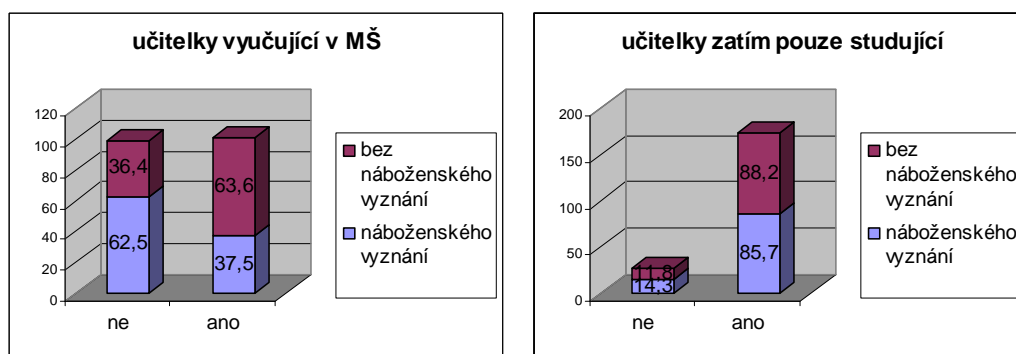
Máte dojem, že by se s tématem homosexuality mělo pracovat na úrovni předškolní výchovy jako prevence proti zesměšňování a netolerantním projevům k tomuto fenoménu?

ano

ne proč:.....

Předpokládaná hypotéza:

„Vzhledem k tomu, že učitelky dítě homosexuálního páru ve třídě většinou nemají nebo o tom nevědí, nebudou tuto prevenci považovat za potřebnou.“

Výsledky mého šetření:

argumenty k odpovědím:

ne

- téma není potřeba zatím řešit (není povoleno rodičovství registrovaným párům)
- ne dokud ve třídě není dítě z takové „rodiny“, kazila by se tak dětem jasná představa máma + táta = rodiče
- pouze pokud by se o toto téma děti samy zajímaly

ano

- děti by o této variantě měly vědět, aby jim nepřišla nepřipustná, až se s ní setkají
- zbavit danou tematiku přetrvávající neinformovanosti (tabu) - Argument uvedla učitelka středního věku, která připsala dříve v odpovědi, že má mezi homosexuály pár přátel.
- každý má právo být takový, jaký je

Vyhodnocení podle oblastí (učitelky vyučující v MŠ/ učitelky zatím pouze studující):
Téměř o třetinu více „učitelek zatím pouze studujících“ je pro věnování se tomuto tématu ve výchovných činnostech v MŠ.

Vyhodnocení podle kategorií (učitelky nábož. vyznání/ učitelky bez nábož.. vyznání):
Přes polovinu učitelek bez náboženského vyznání je pro zařazení této tematiky při učení dětí nevnímat odlišnost jako handicap. Téměř stejné procento učitelek náboženského vyznání je však proti tomu. Jsou názoru, že bez konkrétního případu nemá smysl se tím zabývat.

Má hypotéza se nepotvrdila. Učitelkám tato tematika připadá aktuální pro naši společnost a vnímaly by její zařazení jako přínos.

2.4. Závěr mého šetření

Výzkumné šetření ukázalo zajímavé souvislosti. V některých otázkách měla větší váhu příslušnost k dané oblasti zkoumání. V jiné otázce byla více důležitá příslušnost k vybrané kategorii. Například v otázce „Domníváte se, že by dítě z homosex. rodiny potřebovalo zvláštní péči pedagoga?“, učitelky náboženského vyznání obou oblastí odpovídaly cca 50% na 50%. Učitelky bez náboženského vyznání spíše bezstarostně odpovídaly „ne“. To možná ukazuje na vyšší citlivost a osobní odhodlanost pomáhat u učitelek nábož. vyznání a možná je to ukazatel k tomu, že dítě berou více než jiné děti jako zvláštní.

V některých případech se přímo potvrdila má hypotéza. Důležitou položkou je hned první otázka, kde se téměř ve sto procentech potvrdila tolerance učitelek mateřských škol vůči homosexualitě. Zajímavou informací, která vyvstala z dotazování je, že se učitelky obávají (v případě přítomnosti dítěte homosexuálních rodičů ve třídě) promítání negativních názorů ostatních rodičů ohledně homosexuality na své děti docházející do dané třídy.

Dotazování nepotvrdilo očekávání přetrvávající stereotypní představy o typickém chování homosexuálů, která, jak víme z teoretické části, není postavená ani tak na skutečnosti, jako na pokřiveném obraze homosexuality médií. Vyšší tendence ke stereotypním představám se však podle očekávání projevily u kategorie s náboženským vyznáním.

Můžeme se pouze dohadovat, jak by dopadlo dotazování v okruhu široké veřejnosti, kde není tak jako v předškolně pedagogické veřejnosti kladem takový důraz na toleranci k ostatním. Velkým pozitivem šetření je, že se potvrdila hypotéza 10. otázky, kde v obou oblastech i kategoriích učitelky shledávají jako aspekty dobrého rodiče osobnostní vlastnosti, dispozice a touhu po rodičovském naplnění a vylučují z toho důležitost sexuální orientace rodiče. Učitelky mladšího věkového průměru, se přiklánějí k prevenci proti netolerantním projevům k jevu homosexuality cestou začlenění této tematiky do programu výchovy a vzdělávání MŠ.

Celkové shrnutí šetření, myslím ukazuje na poměrně vysokou toleranci a nepředpojatost učitelek mateřských škol vůči dětem z rodin homosexuálních rodičů. Vyšší předpojatost se pravděpodobně projeví ze stran učitelek náboženského vyznání. Nejliberálnější přístup pravděpodobně přichází s novou generací učitelek naší oblasti "učitelky zatím pouze studující", které svými názory nejvíce otevírají cestu odtabuizování fenoménu homosexuality.

Závěr bakalářské práce

Na konci své práce mohu říct, že jsem ráda za téma, pro které jsem se rozhodla. Je to problematika o které, se příliš nemluví.

Shromáždila jsem informace pro své téma z mnoha úhlů pohledů a snažila jsem se o nestranné zpracování. Protože i mé názory na řadu věcí se v průběhu práce měnily. Bylo zajímavé vyhodnocovat názory mých respondentů a sledovat, jak se doplňují s mými domněnkami nebo informacemi shromážděnými v teoretické části. Jsem ráda, že mohu do velké míry uzavřít práci s tím, že tendence mladší generace vede k větší toleranci a bude pravděpodobně předávat dětem informaci o tom, že být jiný, neznamena být špatný.

Díky studiu různých zdrojů na internetu, v knihách jsem si mohla také já utvořit názor a dozvědět se mnoho nového. Dokonce jsem osobně navštívila Filmový festival Mezipatra v Českých Budějovicích 2010. Pravděpodobně jsem se tam i potkala s počtem gayů a lesbiček ale všichni ti lidé byli stejní, někteří usměvaví, otevření jiní zamyšlení, uzavření. Těžko říct, kdo byl heterosexuál, kdo byl homosexuál. Odcházela jsem s dojmem, že je to jedno a osobní život je osobní věcí každého. Styděla jsem se při odchodu, protože jsem si uvědomila, že na festival jsem šla kdesi v nitru s lehkou představou, že uvidím nějakou výstavu homosexuálů, jako v muzeu.

V průběhu psaní této práce jsem se dokázala od své předpojatosti osvobodit a to je můj osobní úspěch.

Seznam použité literatury

Monografie

JÁNOŠOVÁ, Pavlína. Dívčí a chlapecká identita. Praha: Grada, 2008. 285 s. ISBN 9788024722849

JÁNOŠOVÁ, Pavlína. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. 218 s. ISBN 80-7184-954-5

KOPŘIVOVÁ A KOL. Respektovat a být respektován. Kroměříž: Spirála, 2008. 286 s. ISBN 978-80-904030-0-0

MATĚJČEK, Zdeněk. Co děti nejvíc potřebují. Praha: Portál, 2008. 108 s. ISBN 978-80-7367-504-2.

Mediální obraz leseb a gayů (Praha: Česko). Středoevropská konference při festivalu Mezipatra 2006. Brno: STUD, 2006. 71 s. ISBN 80-239-8120-X

PROCHÁZKA, Ivo. Coming out. Brno: STUD, 2002. 34 s. ISBN 80-238-8850-1

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-803-4

Články

GREEN, Richard. Sexual identity of 37 children raised by homosexual and transsexual parents. American Journal of Psychiatry. June 1978, 135:6, s. 692-697.

Internetové zdroje

<http://lgbt.poradna-prava.cz/gay-a-lesbicke-rodicovstvi.html> cit. 2011 - 2 -21

<http://lgbt.poradna-prava.cz/registrovane-partnerstvi/registrovane-partnerstvi-a-rodicovstvi.html> cit. 2011 - 2 - 21

<http://www.elnadruhou.cz/cz/novinky/416-statistika-registrovaneho-partnerstvi>.cit. 2011 - 2 - 26

Seznam použitých zkratk

např. – na příklad

tzn. – to znamená

tzv. – tak zvané

s. - strana

ISBN – International Standard Book Number

MŠ – mateřská škola

www – word wide web